گەلکوژی چییە: پێناسە، ڕوونکردنەوە، ڕەخنە و کێشەکان

شاخەوان شۆڕش

بەشی سێیەم و کۆتایی

لەم بەشەدا سەرنج دەدەینە "بەش" ی لەناوبردراو بەتایبەتی چەندایەتی و چۆنایەتی بەشی لەناوبردراو و کاریگەریان لەسەر مانی گروپێک مرۆڤ یا گەلێکدا. پاشان لەبەر ڕۆشنایی هەرسێ بەشی ئەو بابەتەدا، ئەنجام و پوختەی بابەتەکە بەکورتی دەخەینەڕوو.

گرنگی بەشی لەناوبردراو لە ڕووی چەندایەتیەوە

مشتومڕ لەسەر چەندایەتی بەش و کاریگەری لەسەر مانی گروپ زۆرکراوە و ئێستاش درێژەی هەیە. پرسیاری گونجاو لەمبارەیەوە، مەبەست لە بەش چییە؟ ژمارەی ئەو بەشە دەبێ چەند بێ تا بە گەلکوژی دابندرێت؟ ئەگەر ژمارەکە لەچاو سەرجەمی ژمارەی گروپەکە زۆر نەبوو؟

کاتێ بەشێکی گەلێک یا گروپێکی ئەتنی یا ئایینی لەناودەبردرێت، ئەوە پرسیار لە ژمارەی ئەو بەشە لەناوبردراوە و گرنگیی بۆ مانی کۆی گروپەکە دەکرێت. لێرەدا ژمارەی کوژراوەکان لە ڕووی چەندایەتیەوە گرنگی پێدەدرێت، ئەگەر ژمارەی بەشە لەناوبردراوەکە هێندە زۆربن، کە گومان لەسەر کوشندەیی تێکشکاندنی بوونی گروپەکە یا لەناوچوونی گروپەکە نەهێڵنەوە ئەوە کوشتارەکە بە تاوانی گەلکوژی دادەندرێت. ئەگەر ژمارەکە هێندە زۆرنەبن بتوانن بوونی گروپەکە شەل بکەن یا نەتوانێ وا بکات گروپەکە هەڕەشەی لە ناوچوونی بکەوێتەسەر، ئەوە دەکرێ کوشتارەکە بە تاوانی گەلکوژی دانەندرێت.

شایانی بیرخستنەوەیە، ڕێکەوتن لەسەر ژمارەیەکی دیاریکراو نییە و لە پێناسەکەی نەتەوەیەکگرتووەکاندا دیار نەکراوە. ئەوەش لە ڕاستیدا کێشە و مشتومڕێکی زۆری دروستکردووە. هەروەکو بەپێی کۆفی ئەنان سکرتێری UN کە پێشتر ئاماژەی بۆکرا، کوشتنی 30 لەسەدا یا زیاتر، گومان لەبوونی مەبەست ناهێڵێتەوە. ئەوەش بۆچوونی سکرتێری UNە و بڕیارێک نییە بەیاسا کرابێت. بەو پێیە ئەگەر ژمارەی کوژراوان لەو ڕێژەییە کەمتر بن، کەواتە تاوانی گەلکوژی ئەنجام نەدراوە. دیارە ژمارەی کوژراوانی بۆسنیەکانی سرەبرەنیسا 8000 کەس بوون و لەچاو ژمارەی سەرجەمی خەڵکی بۆسنە زۆر لە خوار ئەو ڕێژەیەیە کە ئەنان دیاری دەکات، بەڵام کوشتارەکە لە بڕیاری دادگای نێونەتەوەیی بۆ تاوانکاریەکانی یوگوسلاڤیا ICTY لە ئەپریلی 2004 دا بە تاوانی گەلکوژی داندرا.

هەردوو بەڕێوبەرایەتی ئەمەریکایی کارتەر و نیکسۆن لە سەردەمی خۆیاندا، پێشنیاریان کرد کە "بەشی لەناوبراو دەبێ بەشێکی واتادار بێت، ئەوەش واتای ئەوەیە کەوا ژمارەیەکی هێندە دیاربن، بەجۆرێ کە لەناوچوونی ئەو بەشە ببێتەهۆی تێکشکانی گروپەکە وەکو یەکەیەکی گونجاو".[1] بەپێی ئەو دەربڕینە، دەبێ ژمارەی لەناوچوان لە ئاستی ژمارەی گشت، زۆر بەرز بێت. ڕەنگە تەنها کارەساتی وەکو هۆلۆکۆست بتوانێ ئەو داخوازییە پڕ کاتەوە. ئەو دەرئەنجامە لەسەردەمی جەنگی ساردا گوتراوە، شایانی گوتنە بە درێژایی سەردەمی جەنگی سارد، هیچ تاوانکار و کۆمەڵکوژێک لەسەر تاوانی ژینۆساید لێپرسینەوەی لەگەڵدا نەکراوە، هیچ دادگایەکیش بۆ ئەو مەبەستە نەبووە. دیارە ئەوە گەلێ هۆی هەبووە، لەوانە سیستەمی دووپۆلاری، سیستەمی وێستفالیان، پرەنسیپی سەروەری و دەستێوەرنەدان لە کاروباری ناوخۆدا، هۆکاری دیارن.

هەروەها یاساناس و شارەزا جۆن وێب Jhon Webb بۆچوونێکی لەو شێوەیە گوزارشت دەکات و پێیوایە دەبێ بەشە لەناوبردراوەکە بەشێکی دیاری سەرجەمی ژمارەی گشتیی گروپەکە پێکبهێنێت.[2] بەهەمان شێوە نەهیمە ڕۆبنسۆن Nehemiah Robinson پێیوایە ژمارە بۆ پێناسەکەی گەلکوژی گرنگە، دەبێ ئەو ژمارەیەش زۆر و واتادار بێت، چونکە مەبەستی پێناسەکە ژمارەی زۆر و واتادارە.[3] ڕەفایل لێمکین Raphael Lemkin، کەمێ نەرمترە و دەڵێ، " پێویستە لەناوبردنی بەش، کاریگەری لەسەر گشت هەبێت".[4] واتە دەکرێ بەشی لەناوبراو بچێتەژێر پێناسەی گەلکوژی ئەگەر بەشە لەناوچووەکە هێندە زۆربن کاریگەری دیار لەسەر ئەگەری مانەوەی گروپە قوربانیەکە بکەن.

بەکورتی مەبەست لە بەشی لەناوبردراو لە ڕووی چە*ندایەتیەوە*، ژمارەیەکی زۆری کوژراوانە. ژمارەکە دەبێ هێندە زۆربێ کە بتوانێ هەڕەشە لە بوونی تەواوی خەڵکە قوربانییە بەرکەوتووەکە بکات. ئەگەر نا سەختە لەناوبردنی بەشێکی گەلێک، بتوانێ تاوانی گەلکوژی بسەلمێنێت بەپێی پێناسەکەی UN، لە ڕووی یاساییەوە.

گرنگی بەشی لەناوبردراو لەڕووی چۆنایەتیەوە

ئەگەر ژمارەی بەشە لەناوبردراوەکە زۆر نەبن بە شێوەیەک نەتوانن کاریگەری لەسەر مانەوەی گشت لە ڕووی چەندایەتیەوە پیشان بدەن، لێرەدا سەرنج دەدرێتە ڕادەی گرنگیی ئەو بەشە لەناوچووە بۆ بوونی کۆی گروپەکە. ئەگەر ئەو بەشە لەناوچووە تایبەتمەندیەکی تایبەت یا واتاداریان بۆ گشت نەبێت، واتە نەمانیان نەبێتە هەڕەشەی کۆنکریتی لەسەر مانی گشت، ئەوە ئەو کوشتارە یا کۆمەڵکوژییە ناچێتە ژێر داواکاریەکانی پێناسەکەی UN. وەکو دیارە لێرەشدا جەخت دەخرێتەسەر کاریگەری بەشی لەناوچوو لەسەر مان و بوونی گشت.

ڕاتنەر و ئەبرام Ratner and Abrams پێیانوایە دەکرێ سروشت و جۆری بەشی قوربانی بۆ کۆی گروپە لێدراوەکە گرنگ بن، بۆنمونە لەناوبردنی سەرکردە یا سەرکردەکانی گروپ دەکرێ کاریگەری گرنگی لەسەر ئەگەری مانەوەی گروپی قوربانی هەبێت. هەروەها سەبارەت بە پێناسەکەی UN دەڵێن، "یاسایەکی تایبەت بە قەوارەی گروپی بەرکەوتوو دانەندراوە، هەروەها ژمارەی داواکراوی قوربانیان دەکرێ بگۆڕێ لە دۆزێکەوە بۆ دۆزێکی تر."[5] مەبەستیان بەرزی ئەو ژمارەیەی کە بوونی تاوانی گەلکوژی دەسەلمێنێت، بەپێی قەوارەی گروپەکان دەگۆڕێن. هەروەها ویتاکەر Whitaker بەهەمان شێوە پێوایە دەکرێ بەشی لەناوبردراو لە لایەنی چۆنایەتیەوە بۆ گروپ گرنگ بن، وەکو لەناوبردنی سەرکردایەتی گروپ.[6]

واتە دەکرێ بەشی لەناوچوو بە ژمارە لە ئاستی ژمارەی سەرجەمی کۆمەڵگە بەرکەوتووەکەدا زۆر کەم بن، بەڵام واتای گرنگیان بۆ ئەگەری مانەوەی گشت هەبێت، ئەوەش لەبەر واتاداریی و تایبەتمەندیی بەشە لەناوچووەکە بۆ سەرجەمی کۆمەڵگە بەرکەوتووە قوربانیەکە. دیارە هەڵسەنگاندن و ناساندنی بەشێکی لەناوچووی بەژمارە کەم، گەلێجار کێشە ئامێزە و دەکرێ لێکدانەوەی جیاواز بۆ ئەمە بکرێت، بەمجۆرە دەرئەنجامی جودا بدرێتەدەست. ئەوەش لە ڕاستیدا هۆکارێکە لەو هۆکارانەی دەکرێ ببێتەهۆی بوونی جیاوازی ئەنجام لە ناساندنی بوونی تاوانی گەلکوژی لە دادگای جیاوازدا.

تایبەتمەندی یا واتاداری بەش دەکرێ سەبارەت بە شوێنی ژیانی خەڵکە لەناوچووەکە بێت، واتە ناوچەکە و پاککردنەوەیان گرنگی تایبەتی هەبووە بۆ نەهێشتنی تەواوی خەڵکە نەویستراوەکە. دەکرێ واتاداری بەش لەبەر شوێنی کۆمەڵایەتی بێت، بەجۆرێک نەمانی ئەو بەشە کاریگەری لەسەر بوونی گشت دەکات و ئاسانکاری لەناوبردنی گشتە نەویستراوەکە بەشێوەیەک لەشێوەکان بۆ تاوانکاران دەڕەخسێنێت.

دیارە گەلێ لە شارەزایانی یاساناس (بۆنمونە ئەوانەی پێشتر ئاماژەیان بۆ کرا) دان بەوە نانێن و لەناوبردنی بەشێک لە کۆمەڵگەیەک تەنها لەڕووی چەندایەتیەوە بەگرنگ دەزانن، واتە ئەوانە ژمارەی بەرزی لەناوچووان بەگرنگ دەزانن.

ئەگەر سەرنج بدەینە گرنگی بەش لەڕووی چۆنایەتیەوە، هەروەها کاریگەری بەش لەسەر بوونی کۆی نەتەوەیەک یا گروپێکی ئەتنی، ڕەگەزی یا ئایینی ئەوا دەکرێ بڵێین، بەشی لەناوبردراو ئەو داخوزییە پڕدەکاتەوە یا بۆ ئەگەری مانی گشت گرنگە، ئەگەر بە جۆرێ لە جۆرەکان نەمانی بەشەکە کاریگەری لەسەر ئەگەری مانەوەی کۆی گروپە لێدراوەکە بکات. ئەوجا دەکرێ گرنگیەکە لەبەر شوێنی ژیانیان واتە لەبەر گرنگی خاک بێت، دەکرێ لەبەر شوێن و پایەی کۆمەڵایەتیان بێت، دەکرێ لەبەر شوێن و پایەی ڕامیاری یا توانای ئابووریان بێت.

لە دادگاکانی تایبەت بە تاوانی گەلکوژیدا، تا ساڵی 2004 لە هیچ کەیسێکدا لەناوچوونی بەش لەبەر گرنگی چۆنایەتی بۆ بوونی کۆی گروپ، نەبووە هۆی سەلماندنی تاوانی گەلکوژی. ئەوەش لەلایەک لەبەر سەختی پێناسەکەی UN، نادیاری و ناڕوونی لە چەمکی "بەش" دا، لە لایەکیتر لەبەر نەبوونی دادگای نێونەتەوەیی یا ناسیونال بۆ تاوانی گەلکوژی بە درێژایی سەردەمی جەنگی سارد.

ئەو بارە لەگەڵ دەرئەنجامی دادگای نێونەتەوەیی بۆ تاوانکاریەکانی یوگوسلاڤیا ICTY سەبارەت بە کەیسی ڕادیسلاڤ کریستیچ Radislav Krstic گۆڕانی بەسەردا هات. بڕیاری کۆتایی دادگا و تاوانبارکردنی کریستیچ بە تاوانی گەلکوژی، وەرچەرخانێکی گرنگ بوو سەبارەت بە پێناسەکەی UN. کریستیچ لەسەر کوشتاری 8000 کوڕ و پیاوی موسڵمانە بۆسنیەکانی سرەبرەنیسا لە مانگی ژولای ساڵی 1995دا بە یارمەتیدەر و بەشدار لە تاوانی گەلکوژی

تاوانباركرا. كریستیچ كۆماندۆی هێزەكانی "درینا" ی سربی بەرپرسیار لە ناوچەی سرەبرەنیسا ، بوو. لەسەر تاوانەكە سزای 35 ساڵی لە لایەن دادگاوە بۆ بڕایەوە.[7] تاوانباركردنەكە لەسەر دوو بنچینە بوو؛ 1. سەڵماندنی بوونی "مەبەستی تایبەت" بۆ لەناوبردنی بەشێكی گەلی بۆسنا ، لەهەمان كاتدا هەموو بۆسنیەكانی سرەبرەنیسا. 2. هەروەها گرنگی "بەش"ی لەناوچوو بۆ بۆسنیەكانی سرەبرەنیسا و هەموو گەلی بۆسنە. وەكو دیارە دوو خاڵی سەرەكی لە بڕیارەكەدا سەرنجیان دراوەتێ. ژمارەكە كە 8000 قوربانییە ، لە ئاستی ژمارەی سەرجەمی گەلی بۆسنە كە 4،5 ملیۆن كەسە زۆر بچوكە ، بۆیە لەڕووی ژمارەوە كاریگەری لەسەر ئەگەری مانی كۆی گەلی بۆسنەدا نییە. دیارە لەو لایەنەوە سەرنجی **بەش** لێرەدا نەدراوە. گرنگی ژمارەی بەش بۆ گەلی بۆسنە لە سرەبرەنیسا سەرنجی دراوەتێ، واتە رێژەی 8000 كوژراو بەرامبەر بە 40.000 كەسی بۆسنی لە سرەبرەنیسا. دادگا گەیشتۆتە ئەو باوەڕەی كە مەبەست لە كوشتارەكە لە ناوبردنی هەموو موسوڵمانانی سرەبرەنیسا بووە. لە لایەكیتر دادگا بەشی لەناوچوو بەرامبەر بە كۆی گەلی بۆسنە بە گرنگ و بنچینەیی دادەنێت. ئەوەش لەبەر هۆكاری خاك، واتە لەبەر گرنگی شوێنی ژیانیان. ئەوانە بۆیە لەناو بردران، بۆ ئەوەی ناوچەكە لە بۆسنیەكان پاك بكرێتەوە، چونكە پاككردنەوەی سرەبرەنیسا بۆ دروستكردنی كۆماری یەكڕەنگی سربیا Republica Srbska زۆر گرنگ بووە، كە ئامانجی ڕاگەیەندراوی سەركردە سربەكان بوو. ئەگەر نا ناوچەكانی سربیا بە پارچەیی دەمایەوە و سربەكان بەمەبەستی ناسیونالیستانەی خۆیان نەدەگەیشتن. دادگا پێیوایە كە پاككردنەوەی ئەو بەشە هەڕەشە بووە لەسەر مانی هەموو گەلی بۆسنە. چونكە لەگەڵ ئەوەی ناوچەكە لەژێر پارێزگاری كۆمەڵگەی نێونەتەوەییدا بوو، لەناوبردنی ئەوانە بێدەسەڵاتی و ناسكی گەلی موسوڵمانانی بۆسنەی سەڵماند ، بۆیە چارەنوسی خەڵكی سرەبرەنیسا بۆ كۆی گەلی بۆسنە گرنگی هەیە.

ئەنجامی دادگای ICTY بەجۆرێ لە جۆرەكان بووەهۆی شكاندنی ئەو بارە دەقگرتووەی كە خۆی لە سەختی سەڵماندنی تاوانی گەلكوژیدا دەنواند و كە بە پێناسەكەی UN ەوە لكابوو. ئەو بڕیارە وایكرد كە گرنگی بە لەناوبردنی بەشێكی لەناوچوو بە ژمارە كەم زیاتر بدرێت، بەمجۆرە سەبارەت بە ئەگەری ناساندنی كوشتاری لەو شێوەیە وەكو تاوانی گەلكوژی دەرگە واڵاتر كرا. واتە دەكرێ بەشێكی لەناوبردراوی بە ژمارە كەم (لە ئاست سەرجەمی ژمارەی كۆی گروپی بەركەوتوو)، گرنگی بنچینەیی بۆ ئەگەری بوونی هەموو ئەو گروپە هەبێت. بەمجۆرە كوشتارەكە بوونی مەبەستی تایبەتی لەناوبردن بسەڵمێنێت و بچێتەژێر خانەی تاوانی گەلكوژی.

دەتواندرێ سوود لەو بڕیارەی ICTY بۆ گەلێ كوشتار كە لە ڕابردوو و ئێستادا ڕوویانداوە و ڕوودەدەن وەربگیرێت. بۆنمونە ئەو بڕیارە گرنگی بۆ كەیسی كۆمەڵكوژی بارزانیەكان، شاڵاوەكانی ئەنفال هەروەها كوشتاری دارفوریەكان یا كوشتاری دی لەو شێوانە هەیە، ئەوە ئەگەر دادگای پەیوەستدار بیەوێ سوودی لێوەربگرێت.
لە لایەكیتر رەتكردنەوەی بوونی تاوانی گەلكوژی سەبارەت بە كوشتارەكەی دارفور لە لایەن UN ەوە، دروستكردنەوەی دووبارە ڕەشبینییە لە سەڵماندنی بوونی تاوانی گەلكوژیدا. هەروەها ئەو ڕاستییە دەردەخات كەوا، سەختیی سەڵماندنی تاوانی گەلكوژی لە سایەی پێناسەكەی UN درێژەی هەیە.

ئەنجام
گەلكوژی دیاردەیەكی زۆر كۆنترە لە ڕێكەوتنامەكەی UNی ساڵی 1948، كە لەو ساڵەدا وەكو گەورەترین تاوان بەفەرمی بەیاساكرا. ئەو ڕێكەوتنە دەرهاویشتەی ئەو بارودۆخە ڕامیاریە بوو كە دوای جەنگی جیهانی دووەم و پاكتاوی جولەكەكان لە لایەن نازیەكانەوە سەرچاوەی گرتبوو. ئەو ڕێكەوتنە لە لایەن ستاتەكانەوە كراوە، بۆیەش بەرژەوەندی ئەوانی لەبەرچاو گرتووە، لەهەمان كاتدا بەرژەوەندی گەلانی ژێردەستە كە نوێنەری ڕاستەقینەی قوربانیانی پاكتاو و چەوساندنەوەن پشتگوێ خستووە. لە پێناسەكەی UN دا جەخت لەسەر لەناوبردنی فیزیكی ئەندامانی گروپی بەركەوتوو دەكرێتەوە، بۆیە ئەو كردارانەی یا پاكسازیانەی كە پاكتاوی فیزیكی ناگرنەوە، ناچنە ژێر داواكاریەكانی پێناسەكە. لێرەدا گەلكوژی خۆی لە پاكتاوی ڕەگەزی جیا دەكاتەوە.
زۆرینەی ڕەهای شارەزایان لەسەر بوونی مەبەستی لەناوبردنی گروپێك مرۆڤ لە تاوانی گەلكوژیدا تەبان، ئەوەش لە پێناسەكەی UN جەختی لەسەر كراوەتەوە. بەڵام زۆر لە شارەزایان پێناسەی فراوانیان بۆ تاوانی گەلكوژی هەیە و نایانەوێ هیچ گروپێك مرۆڤ لە پارێزگاری بێبەری بكەن. دیارە UN تەنها گروپی ناسیونال، رەگەزی، ئایینی و ئەتنی لە پێناسەكەیدا دیار دەكات، بەمجۆرە گروپی رامیاری، كۆمەڵایەتی و جۆری تر بەلاوە دەنێت. ئەوەش ڕەخنەی زۆری

لێگیراوە. چونکە دەکرێ تاوانکاری گەورە ڕووبدەن، بەڵام بە تاوان سەیر نەکرێن یان وەکو تاوانی گەلکوژی سەیر نەکرێن.
بەپێی پێناسەکانی سەرەوە و بەبێ گوێدانە سنورەکانی UN کە بۆ جۆری گروپی قوربانی داناوە، دەکرێ بڵێین گەلکوژی واتە کردار و کوشتاری یەکلایەنەی سیستەماتیکیانەی ئەندامانی بێدەسەڵات و بێبەرگری سەربە گروپێکی تایبەت، بە مەبەستی نەهێشتن.

لەبەرڕۆشنایی پێناسەکەی UN، لە بوونی کوشتاری گەورەدا و بۆ سەلماندنی بوونی تاوانی گەلکوژی، جەخت دەخرێتەسەر ئەگەری بوونی مەبەستی تایبەت بۆ لەناوبردنی بەشێک یا کۆی گروپێکی مرۆڤ. مەبەستی تایبەت واتە جێبەجێکردنی کوشتار و کرداری هەنووکەیی کە دواتر ڕەشکردنەوەی گروپێک مرۆڤ، ئامانجیەتی.
سەلماندنی بوونی مەبەستی تایبەتی لەناوبردن، کێشەی زۆرە و لە زۆر باردا بەلگە و دەکومێنت لەو بارەیەوە نییە، بۆیە لە ئەگەری نەبوونی بەلگە و دەکومێنت، سەنج دەدرێتە هەلومەرجی بیندراو کە دەوری تاوانکاریەکەیان داوە.
چەمکی مەبەست یا مەبەستی تایبەتی لەناوبردن کێشە ئامێزە و ئێستاش مشتومڕ لەسەر ئەگەری سەلماندنی بوونی ئەو مەبەستە درێژەی هەیە. هەندێ لە یاساناسان و شارەزایان تەنها کوشتاری زۆر گەورە بە بوونی بەلگە بۆ بوونی مەبەستی لەناوبردن کە لە پێناسەکەی UN داوادەکرێت، دادەنێن. هەشە بەپێچەوانەوە نایەوێ بوونی مەبەست بە بوونی کوشتاری زۆر گەورە ببەستێتەوە.

لە بوونی کوشتاری بەشێکی گروپێک مرۆڤ، ئەوە سەرنج دەدرێتە ئەگەری کاریگەری ئەو بەشە لەناوچووە بۆسەر کۆی گروپە بەرکەوتووەکە. کاریگەریەکە لە ڕوانگەی چەندایەتی و چۆنایەتیەوە سەرنجی دەدرێتێ. لە ڕوانگەی چەندایەتی سەرنج دەدرێتە قەوارەی خەلکە لەناوچووەکە لەچاو سەرجەمی گروپەکە و هەروەها تا چەند نەمانی ئەو بەشە توانیویەتی ببێتە هەڕەشە لەسەر لەناوچوونی گشت. لە ڕووی چۆنایەتیەوە سەرنج دەدرێتە گرنگی و واتاداری بەشە لەناوچووەکە بۆ ئەگەری مانی کۆی گروپەکە. دەکرێ بەشە لەناوچووەکە بە ژمارە زۆر نەبن، بەلام بۆ گشت گرنگ بن و واتای دیاریان لەسەر ئەگەری مانی گشت هەبێ.
چەمکی بەش و ئەگەری سەلماندنی گونجاویی بەش لە ڕووی چەندایەتی و چۆنایەتیەوە، بە پێی جۆری دۆز دەکرێ بگۆڕێ. دیارە چەمکی بەش کێشەئامێزە، چونکە لە پێناسەکەی UN بە وردی و ڕوونی دیار نەکراوە، بۆیە لێکدانەوەی جیاوازی بۆ دەکرێت، بۆیە دەکرێ دادگاکان یا یاساناسان لێکدانەوە و ئەنجامی جیاوازیان هەبێت.

---

1 Lawrence J. LeBlanc :The Intent to Destroy Groups in the Genocide Convention: the Proposed U.S. Understanding**.** Journal article; American Journal of International Law, Vol. 78, 1984. P. 382.

2Matthias Bjørnlund, Matthias, Eric Markusen and Martin Mennecke, (in press) ”What is Genocide? ....

3Lawrence J. LeBlanc: The Intent to Destroy Groups in the Genocide Convention: the Proposed U.S. Understanding**.** Journal article; American Journal of International Law, Vol. 78, 1984. P. 371.

4 Prosecutor v. Radislav Krstic**:** Judgement, 19 April 2004, case No: IT-98-33-T.

5 Ratner, Steven R. and Abrams, Jason S. (2001), p.39.

6 Mennecke, Martin and Eric Markusen (2003), p. 301.

7 بۆ خوێندنەوەی تەواوی سزا و کەیسەکە سەیری

Prosecutor v. Radislav Krstic**:** Judgement, 19 April 2004, case No: IT-98-33-T.
http://www.un.org/icty/krstic/Appeal/judgement/krs-aj040419e.pdf